

ZNEČISŤOVANIE RUŽÍNSKEJ PRIEHRADY

Výsledky terénneho výskumu,
zdroje znečisťovania, návrhy krokov
pre zlepšenie tohto stavu.

Mgr. Katarína Vrábl'ová

Október 2009

**Priatelia
Zeme**
SPZ

konto orange

Tento materiál vznikol v rámci projektu „Zníženie znečisťovania Ružínskej priehrady – odstraňovanie príčin“, ktorý podporila nadácia Ekopolis a projektu „Odstránenie znečistenia Ružínskej priehrady“, ktorý podporilo Konto Orange.

Vypracovala: Mgr. Katarína Vrábľová

Grafická úprava: Mgr. art. René Říha
Autor fotografie na titulnej stránke: Jozef Kojecký
Ostatné fotografie sú z archívu Priateľov Zeme - SPZ.

Vydali Priatelia Zeme - SPZ v októbri 2009.

I. Východisková situácia

V nádhernom prostredí východného Slovenska neďaleko Košíc sa nachádza umelá vodná nádrž Ružín. Vznikla prehradením rieky Hornád v hlbokom kľukatom údolí Bujanovských vrchov a možno ju zaradiť medzi najkrajšie vodné plochy na Slovensku a v strednej Európe.

V súčasnosti čelí Ružínska priehrada problému, ktorý sa pravidelne opakuje.

Enormné znečistenie odpadom prichádzajúcim z prítokov Hornádu a Hnilca. Prísun odpadov je značný najmä v čase „veľkých vôd“, záplav, kedy rozvodnené rieky a potoky priberajú aj odpady z čiernych skládok vytvorených na brehoch týchto tokov.

Mimoriadna situácia nastala v lete roku 2008, keď sa na Ružíne zaznamenalo nadmerné znečistenie po pretrvávajúcich búrkach a záplavách. Tento stav zaujal aj médiá, ktoré tomu venovali pozornosť a upozornili na problém. Od tohto momentu začali ráznejšie konať aj kompetentné správne orgány.

Doteraz sa problému nevenovala pozornosť komplexne.

Vždy sa riešil len dôsledok – t.j. odstránenie odpadu z hladiny priehrady. Povinnosť odstrániť odpad mali a majú tí, ktorí k znečisteniu neprispievajú vôbec alebo len veľmi malou mierou (obec Margecany a Jaklovce, Správa vodnej stavby Ružín). Odstránenie odpadu z priehrady nerieši prí-

činu problému, pretože po príchode ďalšej „veľkej vody“ sa hladina opäť odpadom zaplaví a je potrebné znovu vynaložiť finančné prostriedky na jej vyčistenie.

Príčinu je treba hľadať na prítokoch do Ružína, konkrétne na riekach Hornád a Hnilca a ich prítokoch. Na brehoch týchto tokov sa neustále vytvárajú čierne skládky. Zamedziť ich vytváraniu je možné len systematickou prácou v obci a osvetou medzi občanmi.

II. Projekt pre Ružín

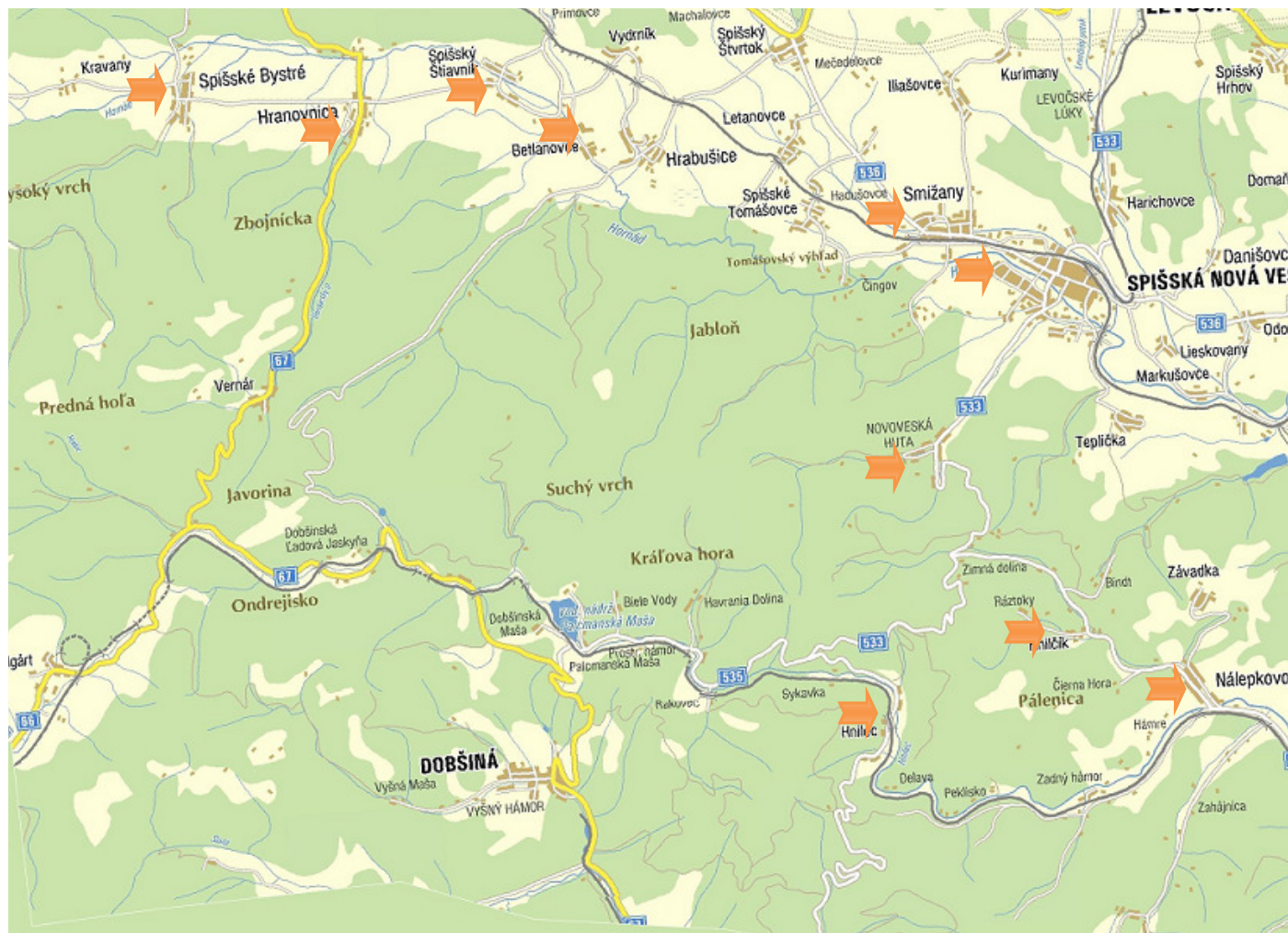
Občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ spustilo pred rokom v júni 2008 za podpory Nadácie Ekopolis a Konta Orange **projekt na hľadanie a postupné odstraňovanie príčin znečisťovania Ružínskej priehrady**. Hlavným cieľom projektu bolo terénnym výskumom zmapovať výskyt čiernych skládok v povodí Ružínskej priehrady, odhaliť majoritné zdroje znečisťovania priehrady a stanoviť konkrétne kroky nápravy tohto stavu.

III. Terénny výskum

Trvanie: jún 2008 – november 2008 komplexne, priebežne počas roka 2009 vybrané obce

Sledované obce: podľa mapy

Hypotézy pred začatím terénneho výskumu:

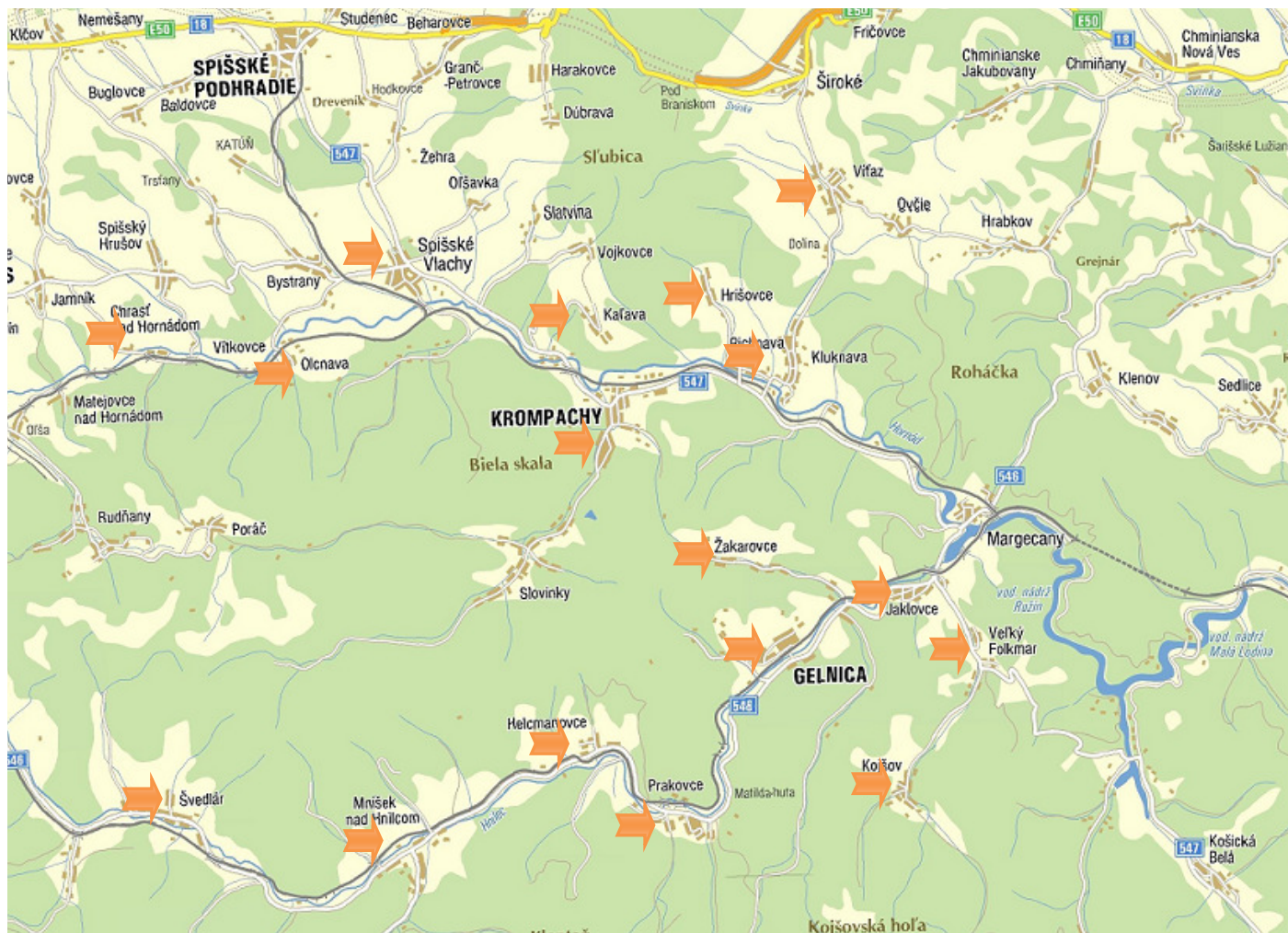
- Nedostatok odpadových nádob pre chatárov, ľahostajnosť chatárov k prostrediu, nedostatočné podmienky na uloženie odpadu vedú k tomu, že chatári sú odpad nútení vyhadzovať na breh alebo do Ružina.**
K zisťovaniu príčin sme brali do úvahy aj tento málo pravdepodobný predpoklad, ktorý sme si overovali priamo v teréne obhliadkou a dotazníkmi medzi chatármi.
- Rybári, ktorí si postavili pri brehoch nepovolené prístrešky, stanujúci turisti, zvyčajne majú malé množstvo odpadu, ktorý za sebou nechávajú v ohniskách.**
- Na prítokoch sú jeden až dva veľké zdroje znečistenia, ktoré Ružinu neustále dotujú odpadmi.**
- Veľký počet rómskych osád na brehoch prítokov spôsobuje veľké znečistenie hlavne v čase veľkých vôd, ktoré všetok odpad od osád odplavia.**

- Zdrojom sú všetky mestá a obce na prítokoch – každý svojou malou čiastkou.**

Výsledky terénneho výskumu:

- Hypotéza sa čiastočne potvrdila.**

Z dotazníkového prieskumu a miestnej obhliadky vyplýva, že chatári platia poplatky za odpad obciam, v ktorých katastri sa chaty nachádzajú (Jaklovce, Košická Belá, Margecany...). Často však nemajú vytvorené podmienky na uloženie odpadu do kontajnerov, pretože tie chýbajú, alebo sú preplnené v dôsledku malej frekvencie vývozu odpadu. Chatári musia odpad nosiť so sebou alebo ho uložia, resp. odhodajú už k preplnenému kontajneru. Samotní chatári však iniciovali prvotné kroky pre zlepšenie stavu a „nebudú si vyhadzovať odpad pred vlastný prah.“

Dotazník s vyhodnotením

I. Ako často chodíte na Ružinu?

- 70% každý víkend
- 15% dvakrát do mesiaca
- 15% málo kedy

II. Zaznamenali ste na Ružine zvýšené množstvo odpadov? V ktorom období?

- 20% po búrkach a záplavách
- 30% jar
- 20% sezóna
- 30% nevedia, v ich časti sa to neobjavuje

III. Zaznamenali ste vo Vašom okolí nejaké čierne skládky?

- 70% nie v ich okolí
- 10% áno
- 20% nevie odpovedať

IV. Platíte za odpad z Vašej chaty? Koľko? Ako je zabezpečený zber odpadu? (vrecia, kontajnery, veľkoobjemový kontajner, nijak...). Ste s tým spokojný? Zmenili by ste na tom niečo?

- Jaklovce 600 Sk/rok – malá frekvencia odvozu, kontajnery sústredené len na jednom mieste, preplnené
- Malá Lodina – 350 Sk/rok – veľkoobjemový kontajner len v sezóne, alebo niekde kontajnery len v sezóne
- Košická Belá – 350Sk/rok - veľkoobjemový kontajner, ktorý neodvážajú, v tejto sezóne chýba aj ten
- 20% nevie odpovedať

V. Čo je podľa Vás najväčším zdrojom znečisťovania Ružina?

- 70% prítoky z obcí
- 10% chatári
- 10% turisti
- 10% nevie odpovedať

2. Hypotéza sa čiastočne potvrdila.

Rybári a stanujúci turisti majú v rámci celkového znečistenia minimálny podiel na znečistení tým, že po sebe nechávajú odpad v ohniskách, alebo porozhadzovaný po okolí. Ten sa za určitých podmienok dostáva aj do samotnej nádrže.

3. Hypotéza sa nepotvrdila.

Naším predpokladom bolo, že tak rozsiahle znečistenie môže spôsobiť len stará nedostatočne zabezpečená skládka, ktorá sa pri veľkých vodách podmýva, v podozrení bola skládka v Kropkach. Tento zdroj sa však nepotvrdil. V tejto súvislosti však upozorňujeme, že uzatvorená skládka v Kropkach sa naďalej zaváňa odpadmi, z väčšiny biologicky rozložiteľnými, ktoré od 1.1.2006 na skládkach nesmú byť ukladané.

4. Hypotéza sa potvrdila.

Rómske osady prispievajú k znečisteniu, pretože sú často situované priamo pri vodných tokoch, kde nemajú vytvorené podmienky na legálne nakladanie s odpadom - hlavne v dôsledku chýbajúcich kontajnerov, chýbajúcej osvetly, neplatenia poplatkov za odpad, rezignácii kompetentných samospráv a úradov riešiť tento problém.

5. Hypotéza sa potvrdila.

Z výsledkov terénneho výskumu (Príloha) vyplynulo, že takmer každá sledovaná obec na prítokoch Hornád a Hnilec prispieva k znečisteniu svojou čiastkou, príčinou sú čierne skládky umiestnené v blízkosti vodných tokov.

Odpady sa postupne od jednotlivých obcí pridávajú a končia až v Ružine.

Po posledných letných záplavách v roku 2008 ostali na brehovom poraste znaky znečistenia v podobe pozachytávaných odpadov – na základe toho sme mali možnosť sledovať postup odpadov – tie idú takmer od prameňa, resp. od prvých obcí, ktoré na danom toku ležia.

Vo vybranej problematickej obci s rozsiahlou nelegálnou skládkou odpadu sme vykonali dotazníkový prieskum medzi obyvateľmi obce. Z výsledkov vyplýva, že občania majú dostatok informácií o tom, ako odpad triediť, majú nádoby na zber odpadu atď. Podľa tohto dotazníka by sme mohli usúdiť, že obec nemá žiadne problémy s odpadmi a všetko je v poriadku. Pri miestnej obhliadke sme však v tejto obci zistili veľký problém s vytváraním čiernych skládok v celej obci, nielen v jej rómskej časti. Čierne skládky sú dôkazom toho, že systém nakladania s odpadom nie je nastavený správne. Odhalenie problému a jeho náprava si však vyžaduje detailnejšie informácie o odpadovom hospodárstve v obci a intenzívnu spoluprácu s obcou.

Dotazník medzi obyvateľmi vo vybranej obci

1. Zapájate sa do separovaného zberu odpadu? Čo separujete?

84% opýtaných ÁNO

10% NIE

4% len plasty

2. Máte vytvorené dostatočné podmienky na separáciu odpadu? (pravidelný zber, nádoby na separáciu alebo vrecia, informácie...).

95% ÁNO

5% NIE

3. Čo by ste zmenili na systéme zberu odpadu vo Vašej obci?

Väčšina opýtaných žiadala častejší zvoz odpadu. V ankete odznali niekoľkokrát aj nasledujúce pripomienky a požiadavky:

- väčšie nádoby, nové vrecia
- nádoby na separovaný zber do domácností
- zberný dvor pre stavebný odpad a bioodpad
- lacnejšie nádoby
- väčšiu zapojenosť občanov do separovaného zberu
- odstrániť čierne skládky
- vyriešiť rómsku časť

4. Máte dostatočnú kapacitu nádoby na komunálny odpad? Čo robíte, ak ju naplníte ešte pred termínom zvozu? (vyložíte ku konve odpad vo vreci, odnášate na zberný dvor, odnášate na skládku, pálite...)

80% STAČÍ

20% pridáva k zvozu vrecia

rómska časť obce nemá konvy, len veľkoobjemový kontajner

5. Vytvárajú sa vo Vašej obci čierne skládky? Kde?

20% NEVIE

15% NEVYTVÁRAJÚ SA

65% popri rieke, v rómskej časti obce

6. Odniesli ste niekedy odpad na nejakú skládku, kopu mimo vášho domu? Ak áno, aký bol na to dôvod?

80% NIE

- ostatní niekedy odniesli niekde stavebný odpad alebo bioodpad, lebo sa nezbiera, alebo bioodpad pália

7. Máte dostatok informácií o tom, čo robiť s odpadom?

95% ÁNO

5% NIE

IV. Návrhy krokov pre zlepšenie súčasného stavu

1. Opatrenia zo strany samospráv pre zlepšenie systému nakladania s odpadom tak, aby došlo k trvalému zamedzeniu motivácie občanov vytvárať čierne skládky

Čierne skládky:

Legislatíva pojem „čierne (divoké) skládky“ nedefinuje. Sú to rôzne veľké kopy voľne uložených / pohodených odpadov v rozpore s platnými legislatívnymi predpismi, teda, nelegálne skládky. Tieto skládky vznikajú takmer všade, najčastejšie na odľahlých alebo v okrajových častiach obce (bývalé lomy, priekopy, zákruhy, málo používané cesty, parkoviská, brehy vodných tokov, záhradkárske osady...). Väčšinou vznikajú ako kopy bioodpadu alebo stavebného odpadu, ku ktorému sa postupne pridávajú aj ďalšie odpady od občanov, až sa vytvorí čierna skládka s obsahom odpadov rôznorodého druhu.

Samotné odstraňovanie čiernych skládok je zbytočné, pokiaľ sa pozornosť nevenuje odstráneniu príčiny ich vzniku.

Takéto riešenie problému je zbytočne drahé, nesystémové a krátkodobé.

Hlavné príčiny vzniku čiernych skládok a návrhy na ich predchádzanie:

- **Nevhodná frekvencia zberu niektorých druhov odpadov** – nastavenie systému zberu jednotlivých vytriedených zložiek KO alebo zmesového KO musí odrážať potreby občanov a vychádzať z reality, ktorá je pre danú obec alebo dobu príznačná. Napr. s rastúcou spotrebou baleného tovaru rastie aj množstvo plastov, ktoré tieto obaly prevažne tvoria, preto je po určitom čase zabehnutého systému potrebné frekvencie zvozu opätovne prehodnotiť a prispôbiť aktuálnym podmienkam.
- **Slabá informovanosť pôvodcov o zbere a o iných možnostiach nakladania s odpadmi, nesprávne návyky pôvodcov odpadu** – t.j. slabá alebo absentujúca osвета. Nato, aby bol systém efektívny, je potrebné venovať energiu dôkladnej osвете medzi občanmi. Minimálne dvakrát ročne by mali byť občania informovaní o spôsobe triedeného zberu ako aj o ďalších možnostiach nakladania s odpadmi vo svojej obci. Tiež je dobré poučiť ich o možných represívnych opatreniach v prípade nerešpektovania nariadení obce a vytvárania čiernych skládok.
- **Neexistencia motivačných prvkov pre pôvodcov odpadu** – súvisí s nastavením celého systému tak, aby bol výhodný nielen pre obec, ale aj pre občana. V mnohých obciach sa osvedčil systém odlišných poplatkov v závislosti od toho, či sa do systému triedeného zberu zapoja alebo nie. Najlepšou motiváciou je peňaženka.
- **Slabá alebo neexistujúca kontrola platnej legislatívy a VZN** – ak v obci neexistujú represívne opatrenia a nedohliada sa na dodržiavanie zákona v súvislosti s nakladaním

s odpadmi, potom sa logicky zvyšuje aj motivácia ľudí tieto skládky vytvárať, pretože „sa im nič nemôže stať“ a za takto odložený odpad nemusia ani platiť poplatok obci.

- **Falošná solidarita spoluobčanov a pod.** – v dôsledku zachovania dobrých susedských vzťahov u väčšiny občanov prakticky neexistuje nič ako susedská kontrola s následným upozornením na porušovanie zákonov a nariadení, resp. informovaním kompetentných orgánov o tejto činnosti.

2. Kontrolné mechanizmy a represívne opatrenia štátnej správy

Zodpovednosť za čierne skládky je na pleciach samospráv. Pokiaľ kontrolné mechanizmy samosprávy zlyhávajú, musí túto funkciu prebrať štátna správa a dôsledne kontrolovať a najmä pokutovať samosprávy pre porušovanie zákona. Bez týchto opakovaných kontrol a pokút budú čierne skládky v obciach aj naďalej a v čase povodní sa budú znovu splavovať po tokoch až do Ružínskej priehrady.

V. Ďalšie vykonané aktivity

1. Dotazník o nakladaní s odpadom

Obciam bol zaslaný podrobný dotazník o nakladaní s odpadom v ich obci. Dotazník bol obci zaslaný až po telefonickom kontakte a potvrdení, že dotazník vyplnia. Obce boli niekoľkokrát urgované, dotazník bol aj súčasťou pozvánky na seminár. Napriek tomu zo 45 oslovených obcí vyplnilo dotazník o nakladaní s odpadom len 16 obcí. Na základe údajov z dotazníkov (a údajmi zistenými priamo na mieste) mala byť ponúknutá obciam konkrétna pomoc pre zlepšenie súčasného stavu. Z údajov zo získaných dotazníkov vyplýva, že priemerné množstvo vyprodukovaných odpadov v 16 respondujúcich obciach je 116,45 kg na osobu a rok. Najmenej odpadov – 60 kg/osoba/rok bolo v obci s 2000 obyvateľmi, u ktorej sme terénnym monitoringom zistili závažné nedostatky v odpadovom hospodárstve. Najviac 212 kg /osobu/rok vyprodukovalo mesto s 9000 obyvateľmi. Priemerná produkcia odpadov v SR je 309 kg/osoba/rok (Správa o stave životného prostredia SR, 2007). Z vyššie uvedeného vidieť, že stav produkcie odpadov v dotknutom regióne nezodpovedá priemernej hodnote v SR a vo väčšine prípadov je vysoko podhodnotený. Príčin môže byť viacero. Vzhľadom k nižšej kúpyschopnosti obyvateľstva tohto regiónu môžeme predpokladať, že množstvo produkovaných odpadov bude nižšie ako udáva štatistika SR. Tak nízke číslo (u 7 zo 16 obcí pod 100 kg/osoba/rok) však nemôže byť spôsobené len týmto faktorom. Problémom je to, že časť z produkcie odpadov sa v záznamoch nemôže nachádzať, pretože končí na nelegálnych skládkach, o čom svedčí aj fotodokumentácia z terénneho monitoringu viacerých obcí.

2. Seminár pre obce

O výsledkoch terénneho monitoringu ako aj o celom probléme Ružínskej priehrady sme informovali samosprávy na odbornom seminári, ktorý sa konal 27.11.2008 v Gelnici. Na seminári odzneli komplexné informácie pre obce ako nastaviť dobrý systém nakladania s odpadmi, ako zabezpečiť zhodnotenie biologicky rozložiteľného odpadu, boli prezentované úspešné systémy v niektorých slovenských obciach. Aj na tomto seminári bola obciam ponúknutá odborná bezplatná pomoc pri riešení problémov s odpadmi. Odozva však bola minimálna.

3. Prezentácia problému na zasadnutí ZMOS Hnileckého regiónu

Prezentácia o výsledkoch nášho výskumu a o možnostiach riešenia bola odprezentovaná na zasadnutí ZMOHR dňa 24.4.2009 starostom obcí. Väčšina starostov sa zhodla na tom, že čierne skládky sú problém, no podľa nich ho má riešiť niekto iný, nie samotné obce. Aj to svedčí o prístupe starostov k riešeniu príčin opakujúceho sa problému Ružína. Starostom bola opätovne ponúknutá pomoc, opäť bez väčšej odozvy.

4. Letáky a plagáty

Dotknutým obciam boli bezplatne rozoslané informačné letáky a plagáty, ktoré informujú občanov o nelegálnosti vytvárania čiernych skládok a o konečnom dôsledku takéhoto konania – znečisťovaní Ružína. Letáky boli obcami distribuované do každej domácnosti, alebo bola distribúcia zabezpečená priamo našou organizáciou.

5. Podnety na šetrenie, zaslané Obvodným úradom

Najzávažnejšie zistené problémy – čierne skládky sme zaslali ako podnet na prešetrenie príslušným Obvodným úradom. Bolo tak urobené až po opakovanej výzve obci, aby začala spolupracovať. Tieto čierne skládky pravidelne monitorujeme, pretože sú opakovane aj po kontrolách z OUŽP zavázané odpadom. Vzhľadom k tomu, že je takmer nemožné riešiť problémy „po dobrom“, budeme podnety podávať aj naďalej a touto cestou nútiť obce k tomu, aby prijali ráznejšie opatrenia pre zamedzenie vytvárania čiernych skládok.

6. Výstava Trampský Ružín

Na problém Ružínskej priehrady upozorňujeme aj na výstave Trampský Ružín, ktorú zorganizovalo trampské združenie Severka v Banskom múzeu v Gelnici. Výstava potrvá až do konca roka 2009.

VI. ZÁVER

Hlavnou príčinou znečisťovania Ružínskej priehrady odpadmi je neriešený problém opakovaného vytvárania čiernych skládok v blízkosti vodných tokov – prítokov do priehrady. Problém musí riešiť v prvom rade samospráva a to tak, že zavedie v obci systém nakladania s odpadmi tak, aby občania nemali motiváciu vytvárať nelegálne skládky. Samospráva by mala vykonávať kontrolu nelegálneho nakladania s odpadmi, zistené priestupky riešiť a ukladať pokuty. Na to by mali dozerať aj orgány štátnej správy. Bez súčinnosti týchto zložiek sa problém priehrady nevyrieši. Súčasným problémom, ktorý bráni v odstraňovaní príčin znečisťovania Ružína je ľahostajnosť samospráv, prenášanie zodpovednosti na iných a v konečnom dôsledku najmä nezodpovednosť občanov, ktorí vytvárajú čierne skládky. Pokiaľ samospráva zlyhá vo funkcii kontroly a vznášania represívnych opatrení, musí nastúpiť štátna správa, vykonávať intenzívne kontroly v danom regióne, ale aj pokutovať, nielen ukladať opatrenia na nápravu stavu.

Príloha

MONITORING VÝSKYTU ČIERNYCH SKLÁDOK

Obdobie monitoringu: Jún 2008 – November 2008
Lokalita monitoringu: povodie rieky Hornád a Hnilca

Betlanovce

Brehové porasty značne znečistené pozachytávanými odpadmi z obcí nad Betlanovcami. Popri rieke v obci viacero menších čiernych skládok.

Chýba označenie nádob na separovaný zber s popisom čo do nich patrí.

Medzi Betlanovcami a Spišským Štiavnikom pri kaštieli sú domy, ktoré majú priamo z dvora prístup k Hornádu – je tam ukladaný odpad, rovnako aj po okolí celej usadlosti sa nachádza množstvo pohodených odpadov.

Helcmanovce

Čierne skládky zistené po celej obci, popri Hnilci, na trávinatej ploche pri ihrisku...

Pravý breh Hnilca za obcou za železničným priecestím smerom na Mníšek nad Hnilcom – veľká čierna skládka s plochou cca 400 m², ktorá obsahovala aj nebezpečný odpad (žiarivky, televízory, monitory).

Skládka bola opätovne kontrolovaná pracovníkmi Priateľov Zeme – SPZ v máji 2009 – zistené čiastočné vyčistenie, ale aj zavezenie skládky zeminou a ďalšie ukladanie odpadu. Pravdepodobne ide o občanom dobre známu lokalitu, kde majú možnosť voziť odpady.

Ďalšia kontrola vykonaná 3.10.2009, bolo zistené pretrvávajúce ukladanie odpadov aj po opatreniach zo strany OUŽP.

Skládka bola opätovne kontrolovaná pracovníkmi Priateľov Zeme – SPZ v máji 2009 a bolo zistené značné rozšírenie skládky.

Ďalšia kontrola vykonaná 3.10.2009, bolo zistené pretrvávajúce ukladanie odpadov aj po opatreniach zo strany OUŽP.

Naľavo od družstva zistená rozsiahlejšia skládka s plochou cca 1000 – 2000 m² s obsahom nebezpečných odpadov a odpadov z podnikateľskej činnosti.

Popri ľavom brehu Hnilca, popri ceste za obcou Helcmanovce smerom na Mníšek nad Hnilcom (najmä pri odbočke na poľnohospodárske družstvo) boli zistené odpady vysypávané/hádzané priamo k toku.

Hnilec

Zistená absencia zberných nádob na odpad, v jednej časti obce len veľkoobjemové kontajnery. Vedľa požiarnej zbrojnice na lúke „zberný dvor“. Popri toku zistené čierne skládky.

Hranovnica

Vernársky potok – prítok do rieky Hornád je výrazne znečistený. Je tam veľké množstvo odpadu, ktoré je odplavované potokom cez celú obec.

Vo viacerých prípadoch sme zaznamenali aj odpad pri potoku priamo v obci. V okolí obce sa nachádza väčšie množstvo malých čiernych skládok.

S obcou prebieha spolupráca.

Chrast' nad Hornádom

Zistené čierne skládky popri Hornáde.

Jaklovce

Čierne skládky pri ihrisku pod kostolom, nové aj zarastené. Potôčik, ktorý ide pod cestu v obci pri predajni mäsa – plávajú odpady, hromadia sa pri ústí do Hnilca .

Poľná cesta od Štefánskej Huty cez Kluknavu do Richnavy

V Štefánskej Hute sme zistili prítomnosť čiernych skládok pri brehoch. Na trase medzi Š.Hutou a Kluknavou sme objavili čiernu skládku, ktorá siahala až k toku, s obsahom pravdepodobne živočíšnych odpadov balených vo vreciach. Boli nájdené mnohé drobné skládky prevažne so zeleným odpadom popri brehoch, ale aj rozsiahlejšie a viditeľne staršie čierne skládky.

Kojšov

Kojšovský potok – odpady pozachytávané na stromoch, za dedinou Kojšov už nie sú, zdrojom je teda obec Kojšov. Hore nad dedinou pri píle – odtiaľ idú odpady, hlavne modré plastové obaly od tehál, zistená skládka pri potoku.

Kolinovce

V obci bolo zistených niekoľko čiernych skládok, veľké množstvo menších skládok bolo za obcou na malom prítoku do Hornádu.

Krompachy

Pozdĺž celej časti rieky tečúcej cez mesto bolo rovnomerné znečistenie malými čiernymi skládkami. Nebol zistený výraznejší zdroj znečistenia.

Skládka v Krompachoch – stále sa tam naváža odpad, vrátane s najväčším predpokladom mestského odpadu z verejnej zelene. Za skládkou popri brehu sú ďalšie skládky.

Mníšek nad Hnilcom

Čierne skládky boli nájdené nielen v odľahlejších častiach, ale v celej obci, tiež v strede obce, kde zjavne ide o opätovné nasypávanie odpadu dolu svahom až k Hnilcu.

Čierne skládky boli opätovne nájdené aj na kontrole 3.10.2009

Nálepkovo

Zistili sme, že znečistenie brehových porastov rapídne ubudlo v obciach za Nálepkovom, nebolo takmer vôbec viditeľné. Od Nálepkova smerom k Ružínu situácia viditeľne horšia.

Dve rómske osady v častiach **Nálepkova** (Hámor), pod nimi skládky neďaleko toku.

V obci nájdené skládky bioodpadu, aj akési „hromadište“ bioodpadu, hlavne konárov, možno priamo z obce.

Novoveská Huta

Potok Holubnica - prítok Hornádu smerom do Slovenského raja bol veľmi znečistený pozachytávaný odpadmi. Okolo potoka boli roztrúsené malé čierne skládky rôzneho prevažne komunálneho odpadu.

Olcnavá

V jednej časti obce cca každých 20 m čierna skládka od domov pri Hornáde (pri každej bránke z domu bola čierna skládka priamo pri rieke Hornád). Čierne skládky zistené aj na vzdialenejších miestach od obce.

Prakovce

Čierne skládky pri brehoch, za zberňou druhotných surovín. S obcou bola v máji 2009 začatá spolupráca pre zlepšenie stavu odpadového hospodárstva.

3.10.2009 sme pri kontrole stavu zistili na danom mieste ešte niekoľko čiernych skládok.

Richnava

Problematická rómska osada v obci, pri nej čierna skládka vedľa vodného toku. Popri cestičke od najbližšieho obchodu až k osade sú všade porozhadzované odpady. Chýbajú tu smetné koše.

Smižany

Brehové porasty boli v minimálnej miere znečistené odpadmi. V okolí rieky bolo viacero menších čiernych skládok – pravdepodobne od obyvateľov obce.

Spišská Nová Ves

V okolí rieky Hornád sa nachádzajú čierne skládky a brehové porasty sú ovešané odpadmi. Priamo v meste sú na brehoch vo veľkej miere voľne pohodené odpady. Okolo rieky sa dá pohodlne prechádzať (pre verejnosť), ale chýbajú tam odpadkové koše.

Spišský Štiavnik

Pri rieke smerom z Hrabušíc do Sp. Štiavniku (pred Sp. Štiavnikom) na kraji bola hneď vedľa rieky čierna skládka - 2 kopy jabĺk (ako z príviesného vozíka). Je zjavné, že táto lokalita je využívaná na nelegálne vyhadzovanie biologického odpadu obyvateľmi obce.

V centre obce majú pri autobusovej zastávke kôš na odpad. Je to v bezprostrednej blízkosti rieky Hornád a okolo koša sa nachádza dosť veľké znečistenie odpadmi.

Na konci obce smerom do Hranovnice je rómska štvrť. Pri nej sa nachádzal vedľa hlavnej cesty do Hranovnice veľkoobjemový kontajner a bol celkom plný až presypaný. Tá presypaná časť odpadov sa tiahla postupne až k rieke.

Švedlár

Bola zmapovaná celá obec popri toku aj ponad obec. Najvypuklejší problém - rómska časť obce – čierne skládky popri Hnilci. Odpady v potôčiku/kanály. V tejto časti obce chýbajú kontajnery, je tam len VOK, čo je nepostačujúce.

Skládka bola opätovne kontrolovaná 3.10.2009 s nasledujúcim výsledkom:

Nad obcou nad kostolom - potok, v ňom boli odpady, popri ňom skládky najmä bioodpadu, potok ústi až do Hnilca. Čierne skládky boli nájdené takmer všade v obci.

Za obcou Švedlár sme objavili bývalú skládku, ktorá mala byť uzatvorená, ale je stále „funkčná“ – vozí sa tam odpad, zjavne aj obecný (verejná zeleň, odpad z cintorínov). Skládka je umiestnená v blízkosti Hnilca, cez skládku tečie prameň, zanešený odpadmi.

Veľký Folkmar

Zistené drobné skládky pozdĺž tokov. Potok na okraji obce smerom od Kojšova – zachytené odpady po brehoch.

Boli zistené pohádzané odpady aj v potoku, aj vyššie v lese.

Na jednej z ulíc bioodpady pred domami na brehu aj nižšie v potoku. Nad tou ulicou hore sú nosené odpady – vrecia v potoku.

Žakarovce

Obec úzka a dlhá v kopci, v hornej časti už nie sú samostatné kontajnery pre domy, ale len VOKy, aj pre rómske domy, čo vidíme ako hlavný problém. Okolo VOKov je porozhadzovaný odpad, celá obec je sústredená okolo Žakarovského potoka, čierne skládky okolo VOK, odpady sa dostávajú do potoka, odpad z VOK je zrejme málo krát odvážaný.

ZÁVER

Terénnym výskumom bola zistená hlavná príčina znečisťovania Ružínskej priehrady odpadmi. Príčinou je tvorba čiernych skládok rôznej veľkosti a zloženia vo všetkých obciach na ružínskych prítokoch. Z dôvodu väčšieho podielu obyvateľstva rómskej národnosti v sledovanom regióne sme sa vo viacerých obciach stretli s názorom, že „to všetko robia len Rómovia“.

Tak je to prezentované aj niektorými starostami obcí. Našimi zisteniami však toto tvrdenie môžeme vyvrátiť. **Čierne skládky sme zistili ako v lokalitách s rómskymi obyvateľmi (kde väčšinou chýbajú nádoby na odpad alebo nie sú vyvážené dostatočne často), tak aj v ostatných častiach obcí (kde občania odpadové nádoby majú).**

Tento problém je možné riešiť úpravou systému nakladania s odpadmi a jeho nastavením konkrétne pre jednotlivé obce súčasne s intenzívnou osvetou medzi občanmi. Priatelia Zeme už niekoľkokrát ponúkli bezplatnú pomoc obciam riešiť tento problém. Je na obciach ako k problému prísť a či sa rozhodnú tento zlý stav riešiť. Ponuka Priateľov Zeme je stále otvorená.

**Priatelia
Zeme**
SPZ